

ΕΑΥΤΟΣ

εαυτός, ο, αυτοπαθ. αντων. [<μσν. έαυτός <αρχ. έαυτοῦ], ο εαυτός· στις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού δηλώνει πως το ίδιο πρόσωπο ενεργεί και πάσχει ταυτόχρονα: «δεν κάνει άλλο από το να τιμωρεί τον εαυτό του». Υποκορ. **εαυτούλης, ο** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 50 φρ.)·

- *αφ' εαυτού μου (σου, του κ.λπ.), με δική μου (σου, του κ.λπ.) πρωτοβουλία, χωρίς να μου υποδείξει ή να με πιέσει κανένας*: «ό,τι έκανα, το 'κανα αφ' εαυτού μου || το ευχάριστο είναι ότι ήρθε αφ' εαυτού του να μου ζητήσει συγγνώμη»·

- *αφήνω ελεύθερο τον εαυτό μου ή αφήνω τον εαυτό μου ελεύθερο*, συμπεριφέρομαι αυθόρμητα και φυσικά: «οι πιο πολλοί άνθρωποι πάνω στο γλέντι αφήνουν τον εαυτό τους ελεύθερο και παρουσιάζουν τον πραγματικό τους χαρακτήρα»·

- *βγαίνω εκτός εαυτού*, βλ. φρ. *γίνομαι εκτός εαυτού*·

- *βιάζω τον εαυτό μου*, εντείνω τις προσπάθειές μου για να πετύχω ή για να τελειώσω κάτι, βάζω τα δυνατά μου, κάνω τ' αδύνατα δυνατά: «επειδή δε μ' έπαιρναν οι προθεσμίες που είχα, βιάσα τον εαυτό μου για να τελειώσω τη δουλειά στην ώρα της». (Λαϊκό τραγούδι: *πόσες φορές δεν βιάσα τον εαυτό μου για να τον πείσω πως μαζί δεν θα ταιριάζαμε, να κάνουμε χωριό, που λες, άκου τα τώρα και μην κλαις, γιατί χωρίς τον ξενοδόχο λογαριάζαμε*)·

- *βρίσκω τον εαυτό μου*, επανέρχομαι σε καλή σωματική ή ψυχολογική κατάσταση, ξαναβρίσκω την ευεξία μου, την ψυχική μου ηρεμία, συνέρχομαι ύστερα από σωματική ή ψυχική ταλαιπωρία: «με τη γυμναστική και την καλή διατροφή βρήκα τον εαυτό μου || μόνο όταν κατάφερα να τον ξεχρεώσω, βρήκα τον εαυτό του || μόνο ύστερα από πολλά χρόνια μετά το θάνατο του πατέρα μου, βρήκα τον εαυτό μου». (Λαϊκό τραγούδι: *σ' έδιωξα να βρω τον εαυτό μου κι είπα το μαρτύριο πως τέλειωσε εδώ*). Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *πάλι*· βλ. και φρ. *έρχομαι στον εαυτό μου*·

- *βρίσκω τον παλιό καλό μου εαυτό*, επανέρχομαι στην προηγούμενη καλή σωματική ή ψυχική μου κατάσταση: «μόλις έκοψα τα ποτά και τα ξενύχτια, βρήκα τον παλιό καλό μου εαυτό». Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *πάλι*·

- *γίνομαι εκτός εαυτού*, εκνευρίζομαι, νευριάζω πάρα πολύ: «όταν τον ακούω να λέει τέτοιες βλακείες, γίνομαι εκτός εαυτού»·

- *έγινε σκιά του εαυτού του*, βλ. λ. [σκιά](#)·

- *δείχνω τον αληθινό μου εαυτό*, βλ. φρ. *δείχνω τον πραγματικό μου εαυτό*·

- *δείχνω τον καλό μου εαυτό*, εντείνω τις προσπάθειές μου για να εντυπωσιάσω κάποιον ή κάποιους: «επειδή ήθελα να μπω στον κύκλο τους, έδειξα τον καλό μου εαυτό»·

- *δείχνω τον καλύτερό μου εαυτό*, αποδίδω τα μέγιστα για να εντυπωσιάσω κάποιον ή κάποιους: «μόνο όταν έδειξα τον καλύτερό μου εαυτό, μπόρεσα και μπήκα στην παρέα τους»·

- *δείχνω τον πραγματικό μου εαυτό*, εκθέτω, παρουσιάζω σε κάποιον ή κάποιους το χαρακτήρα που πραγματικά έχω, καλό ή κακό: «μέχρι να τους δείξω τον πραγματικό μου εαυτό, ήταν όλοι κουμπωμένοι μαζί μου || στην αρχή μας ήταν πολύ ευχάριστος, αλλά, μόλις μας έδειξε τον πραγματικό του εαυτό, τον διώξαμε απ' την παρέα μας». Συνών. *δείχνω το πραγματικό μου πρόσωπο*·

- *δεν επιτρέπω τον εαυτό μου ή δεν το επιτρέπω στον εαυτό μου (να πει ή να κάνει κάτι)*, αρνούμαι, δε δέχομαι, δεν τον αφήνω να κάνει ή να προβεί σε κάτι: «δεν επιτρέπω στον εαυτό μου να συμπεριφέρεται με αγένεια || δεν το επιτρέπω στον εαυτό μου να λέει βλακείες και να γελάνε οι άλλοι || δεν επιτρέπω τον εαυτό μου να κάνει

λάθη»·

- *δίνω τον εαυτό μου*, αφοσιώνομαι, αφιερώνομαι κάπου ή σε κάτι: «απ' τη μέρα που τη γνώρισε, έδωσε τον εαυτό του σ' αυτή τη γυναίκα || έδωσε τον εαυτό του σ' αυτή τη δουλειά και στο τέλος πέτυχε»·

- *έγινε φάντασμα του εαυτού του*, βλ. λ. [φάντασμα](#)·

- *είμαι εκτός εαυτού*, είμαι πολύ εκνευρισμένος, πολύ νευριασμένος: «μην του μιλάς, γιατί είναι εκτός εαυτού»·

- *είμαι κύριος του εαυτού μου*, δεν έχω την ανάγκη ή δεν υπάγομαι στην εξουσία κανενός, είμαι αυτεξούσιος: «όσο είμαι κύριος του εαυτού μου, δε φοβάμαι κανέναν»·

- *είναι κλεισμένος στον εαυτό του*, δεν είναι εκδηλωτικός, είναι αποξενωμένος από τον κόσμο, είναι εσωστρεφές άτομο: «απ' τη μέρα που πέθανε ο πατέρας του, είναι κλεισμένος στον εαυτό του»·

- *είναι όλο(ς) ιδέα για τον εαυτό του*, βλ. φρ. *έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του*·

- *είναι πάντα ο εαυτός του*, συμπεριφέρεται πάντα απλά, φυσικά, δεν προσποιείται: «μ' αυτόν τον άνθρωπο είσαι εντελώς σίγουρος, γιατί είναι πάντα ο εαυτός του κι ξέρεις πώς να του συμπεριφερθείς»·

- *έρχομαι στον εαυτό μου*, **α.** συνέρχομαι, ηρεμώ, βρίσκω τον εαυτό μου: «μόνο όταν δόθηκαν οι απαραίτητες εξηγήσεις, ήρθα πάλι στον εαυτό μου». **β.** ξαναβρίσκω την πνευματική διαύγεια που είχα πρώτα: «όταν μπόρεσα να έρθω στον εαυτό μου, τότε μόνο κατάλαβα τι μεγάλο λάθος είχα κάνει!»·

- *έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του*, βλ. λ. [ιδέα](#)·

- *έχω εμπιστοσύνη στον εαυτό μου*, εμπιστεύομαι τις δυνάμεις μου, τις ικανότητές μου: «ποτέ δεν κωλώνω στη ζωή μου, γιατί έχω εμπιστοσύνη στον εαυτό μου»·

- *καταδικάζω τον εαυτό μου*, με πράξεις, ενέργειες ή παραλείψεις μου οδηγούμαι στην καταστροφή, είμαι ο κύριος αίτιος της καταστροφής μου: «αν υπογράψω αυτό το συμβόλαιο μ' αυτούς τους όρους, είναι σαν να καταδικάζω τον εαυτό μου»·

- *κατάντησε σκιά του εαυτού του*, βλ. λ. [σκιά](#)·

- *κλείνομαι στον εαυτό μου*, **α.** δε λέω, δεν εξωτερικεύω τις σκέψεις μου: «απ' τη μέρα που κλείστηκε στον εαυτό του, δε λέει ποτέ τη γνώμη του». **β.** μένω οικειοθελώς περιορισμένος σε κάποιο χώρο, δε βγαίνω έξω, αποξενώνομαι από τον κόσμο: «έχει αηδιάσει με όλα όσα συμβαίνουν γύρω του, γι' αυτό κλείστηκε στον εαυτό του»·

- *κρύβω τον αληθινό μου εαυτό*, βλ. φρ. *κρύβω τον πραγματικό μου εαυτό*·

- *κρύβω τον πραγματικό μου εαυτό*, κρατώ στάση αναμονής, δεν εκθέτω, δεν παρουσιάζω, δεν εκδηλώνω σε κάποιον ή κάποιους το χαρακτήρα μου, καλό ή κακό: «όλο το χρονικό διάστημα που βρίσκόμουν ανάμεσα σε άγνωστους ανθρώπους, έκρυβα τον πραγματικό μου εαυτό». Συνών. *κρύβω το πραγματικό μου πρόσωπο*·

- *λέγε λίγα με τους άλλους και πολλά με τον εαυτό σου*, να μιλάς λίγο και να σκέφτεσαι πολύ, αν θέλεις να βγαίνεις κερδισμένος: «τώρα που θα πας στην ξενιτιά, αν θέλεις να προκόψεις, λέγε λίγα με τους άλλους και πολλά με τον εαυτό σου»·

- *λέω στον εαυτό μου*, μονολογώ, σκέφτομαι: «κάθε τόσο λέω στον εαυτό μου να κόψω το τσιγάρο, αλλά το βλέπω κάπως δύσκολο»·

- *μιλάει με τον εαυτό του*, παραμιλάει, είτε γιατί έχει πολλά προβλήματα είτε γιατί είναι ελαφρόμυαλος: «αφού τον βλέπεις να μιλάει με τον εαυτό του, παναπεί πώς κάτι δεν πάει καλά με τη δουλειά του ή με το σπίτι του ||

μη του δίνεις σημασία αυτουνού, γιατί μιλάει με τον εαυτό του»·

- να είσαι ο εαυτός σου, (συμβουλευτικά) να συμπεριφέρεσαι απλά και φυσικά, να μην προσποιείσαι: «εκεί που θα πας, να είσαι ο εαυτός σου και να δεις πως θα σε συμπαθήσουν αμέσως, γιατί είσαι καλό παιδί»·

- ξαναβρίσκω το χαμένο μου εαυτό, ξαναβρίσκω την ψυχική μου ισορροπία, την ψυχική μου γαλήνη: «για ένα διάστημα, μετά το θάνατο του πατέρα μου, κόντευα να τρελαθώ, αλλά με τον καιρό ξαναβρήκα τον χαμένο μου εαυτό»·

- ξεπέρασε τον εαυτό του ή ξεπέρασε τον ίδιο του τον εαυτό, υπερέβαλε τις δυνάμεις του για να πετύχει κάτι: «δεν το περίμενε κανείς πως θα περνούσε στο πανεπιστήμιο, αλλά υπερέβαλε τον ίδιο του τον εαυτό και πέρασε απ' τους πρώτους»·

- ο άλλος εαυτός μου ή ο άλλος μου εαυτός, λέγεται για τον άνθρωπο που μας συμπληρώνει ως ύπαρξη, ως οντότητα, ο αχώριστος σύντροφος, ιδίως ο ερωτικός: «απ' τη μέρα που τη γνώρισα, έγινε ο άλλος μου εαυτός». (Λαϊκό τραγούδι: αυτός ο άνθρωπος αυτός, ήταν **ο άλλος μου εαυτός**)·

- ο δεύτερος εαυτός μου ή ο δεύτερός μου εαυτός, λέγεται συνήθως για έξη, καλή ή κακή, που δεν μπορούμε να την αποβάλουμε: «η χαρτοπαιξία έγινε δυστυχώς ο δεύτερος εαυτός μου || απ' τη μέρα που αγόρασα κομπιούτερ στο γιο μου, μπήκε στο διαδίκτυο και του έγινε ο δεύτερός του εαυτός». (Λαϊκό τραγούδι: κι ας μην της το 'πα κι ας μην το 'μαθε ποτέ, εγωισμέ μου, πόσο μίσος σε κρατάω, εγωισμέ μου **δεύτερέ μου εαυτέ**)·

- ο καθένας για τον εαυτό του, βλ. φρ. ο καθένας για την πάρτη του, λ. πάρτη·

- ο σώζων εαυτόν σωθήτω, λέγεται σε περίπτωση γενικού κινδύνου (ναυάγιο), όπου ο καθένας δικαιούται, αν μπορεί, να σωθεί, χωρίς να ενδιαφερθεί για τη σωτηρία των άλλων: «μέσα στο γενικό πανικό, ακούστηκε η ταραγμένη φωνή του καπετάνιου: ο σώζων εαυτόν σωθήτω»·

- όπως σε φέρει το φέρον φέρσου και φέρε, μην αδημονείς, και τον εαυτόν σου λυπείς και το φέρον σε φέρει, βλ. λ. [φέρνω](#)·

- περιποιούμαι τον εαυτό μου, φροντίζω την εξωτερική μου εμφάνιση, καλλωπίζομαι: «πριν βγει έξω, περιποιείται πάντα τον εαυτό της»·

- πιέζω τον εαυτό μου, εντείνω τις προσπάθειές μου, βάζω όλα τα δυνατά μου προκειμένου να πετύχω κάτι: «έχω αποφασίσει να πιέσω τον εαυτό μου, για να πάρω τη χρονιά αυτή το πτυχίο μου»·

- πιστεύω στον εαυτό μου, βλ. φρ. έχω εμπιστοσύνη στον εαυτό μου·

- πώς νιώθεις τον εαυτό σου; πώς είσαι; πώς είναι η υγεία σου(:): «σε βλέπω κάπως χλομό, πώς νιώθεις τον εαυτό σου;»·

- τρώγεται με τον εαυτό του, γκρινιάζει συνεχώς: «απ' την ώρα που ήρθε στο γραφείο, τρώγεται με τον εαυτό του και μας έσπασε τα νεύρα»·

- φανερώνω τον αληθινό μου εαυτό, βλ. φρ. φανερώνω τον πραγματικό μου εαυτό·

- φανερώνω τον πραγματικό μου εαυτό, βλ. φρ. δείχνω τον πραγματικό μου εαυτό·

- φάνηκε ο αληθινός μου εαυτός, βλ. φρ. φάνηκε ο πραγματικός μου εαυτός·

- φάνηκε ο πραγματικός του εαυτός, αποκαλύφθηκε ο πραγματικός μου χαρακτήρας, καλός ή κακός: «με την πρώτη δυσκολία που μας έτυχε φάνηκε ο πραγματικός του εαυτός, γιατί μας εγκατέλειψε χωρίς βοήθεια». Συνών. φάνηκε το πραγματικό του πρόσωπο·

- *χάνω τον εαυτό μου*, **α.** χάνω την ψυχική μου ηρεμία: «απ' τη μέρα που πέθανε ο πατέρας του, έχασε τον εαυτό του». **β.** εκνευρίζομαι, νευριάζω πολύ: «όταν χάνει τον εαυτό του, δεν ξέρει τι λέει και τι κάνει». **γ.** λιποθυμώ: «εκεί που καθόμασταν και μιλούσαμε, έχασε τον εαυτό του και σωριάστηκε στο χώμα»

- *χάνω τον έλεγχο του εαυτού μου*, δεν μπορώ να κυριαρχήσω στα νεύρα μου και ξεσπώ βίαια: «κάθε φορά που χάνει τον έλεγχο του εαυτού του, γίνεται επικίνδυνος».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας